

NAT-műhely

Jelenismeret és történelemtanítás¹

– Kerekasztal-beszélgetés –

Résztevők: *Jakab György* tanár, *Miklósi László* a Történelemtanárok Egylete elnöke, *Szabó Ildikó* szociológus, *Száray Miklós* tanár, iskolaigazgató, *Závodszy Géza* főiskolai tanár, az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar főigazgatója, az Új Pedagógiai Szemle részéről *Győri Anna* szerkesztő és *Schüttler Tamás* főszerkesztő.

Nemzetközi összehasonlítások során gyakran megfogalmazódik, hogy a magyar iskola által közvetített – egyébként sok tekintetben világszínvonalú – műveltséganyagban nem kapnak kellő hangsúlyt a jelenhez, a társadalom mindennapi történéseihez kapcsolódó ismeretek. A polgári demokráciát megteremteni és elmélyíteni szándékozó társadalomban a közoktatás, az iskola fontos szerepet játszik abban, hogy a felnövő nemzedékek elsajátítsák azt az állampolgári kultúrát, amely a demokrácia gyakorlásának nélkülözhetetlen feltétele. A jelentős hagyományokkal rendelkező modern polgári demokráciák gyakorlata arra utal, hogy ez a kultúra nem szűkíthető le a demokráciatechnikákra, a demokratikus társadalmi intézményrendszerben szükséges különböző érdekkifejezési és érdekvédelemértékesítő képességek birtoklására. Az állampolgári kultúra fontos elemei közé tartoznak azok a történelmi, közgazdasági, szociológiai, és nem utolsósorban pszichológiai, kultúranthropológiai ismeretek, amelyek a „jelen” történéseinek értelmezését, a társadalmi jelenségek mélyebb okainak megértését segítik. Ezek nélkül az ismeretek nélkül ugyanis aligha nevelődhet fel a felelősen cselekvő, autonóm polgár.

A szakmai közvélemény nagy része felismerte, hogy a társadalom működésére, a társadalomban kialakuló emberi viszonyok sajátosságaira vonatkozó ismeretek beépülése az iskolai műveltséganyagba jelentős lépés az iskolai tudás erősen akadémikus jellegének oldása, lebontása irányában. A NAT-tal kapcsolatos vitákban ezeknek az ismereteknek a szükségessége szinte egyáltalán nem kérdőjeleződik meg. Abban azonban nincs egyetértés, hogy az Ember és társadalom műveltségterületen belül teljesen önálló részterületet alkossanak-e ezek az ismeretek, vagy egy részük beépüljön a történelem műveltséganyagába.

Olyan kérdések ezek, amelyekre – mint manapság oly sok kérdésre – nincs autentikus megoldást kínáló egyetlen válasz. Csak lehetséges válaszok vannak. Ezek keresésének igénye vezette a szerkesztőséget az alábbiakban közreadott kerekasztal-vita életre hívásában.

Győri Anna: A kérdés az, nyitnia kell-e a történelemtanításnak a jelenismeret felé. A jelenre vonatkozó ismeretek – amelyek részei a NAT-követelményeknek is – tantárgyi formában, egy vagy több tantárgyban, esetleg magában a történelem tantárgyban jelenjenek-e meg az iskolában. Másképp fogalmazva: mit tehet a

¹ A kerekasztal-beszélgetés az Országos Közoktatási Intézet és az Új Pedagógiai Szemle együttműködésében az OKI támogatásával készült.